

Nevybavená záležitost'

Rendezetlen ügy

JURÁŇOVÁ, Jana
A vén kandúr
szenvedelmei
AB-ART, 2005

Csak csaj
AB-ART, 2012

Égi szerelmek
AB-ART, 2014

„Cimváltozás”
Magyar Lettre
Internationale, 75

„Hviezdoslavval
az élet”
„Göllnerová-
Gwercová-
Magyar Lettre
Internationale, 79

Sorjázunk kifelé a templomból. Soňa csak úgy ragyog, a ráncok sugarakba rendeződnek a szeme köré. A templom előtt köré gyűlik a „kórusa”. Mosolyog mindenki, a férfiak a kezét rázzák, a nőktől pusztit kap az arcára. A pap megdicsérte őket a mise végeztével, azt mondta, énekükkel angyalok jöttek a templomba. Mosolyognak az emberek, integetnek Soňa és a kórus felé. A férfiak kidülesztik a mellkasukat, a nők kacarásznak. Oldalvást állok, hogy ne árnyékoljam be a dícsfényt. Az egyik férfi nagy hangon szónokol, pöffeszkedik, hogy „mehetnének mi is a tehetségkutatóba. Tudod, Ki mit tud, vagy hogy is hívják most.”

– Jaj, Lojzo, ne hülyéskedj már – mondja erre egy nő.

– Mit izélsz? Nem mondom, hogy most rögtön. De lehet, hogy jövőre már igen. A nő nevet, legyint, és elsiet haza, talán felmelegíteni a húslevest.

Körbepillantok. Két nő közeledik felém, bátortalanul, vagyis hát egy nő és egy kislány. A nő középkorú, a kislány tizenegy-tizenkét éves lehet, abban a korban van, amikor gyerekből nővé alakul, de ezt egyelőre csupán a környezete érzékeli, ő maga nem. Mosolyognak.

– Fialalasszony, ismeri a tanítónőt?

– A karvezetőre gondolt? Igen, persze, ismerem.

– Mink is jelentkezni akarnánk.

– Akkor várják meg, vannak itt mások is újak. Biztos örül majd maguknak.

Kissé odébb állnak meg, bizonytalanul mosolyognak. Ki vannak öltözve, ahogy azt a vasárnapi misére illik, a gyerek lófarkába szalagot kötöttek, ilyesmit nemigen viselnek ma már a lányok. Miután elszélednek az emberek, odalépek Soňához.

– Van itt még két érdeklődő.

Soňa rám pillant, aztán a két várákozóra. A mosolya kissé merevebbé válik, de erőt vesz magán, és semleges arcot vág.

– Jöjjenek el egy fél órával a következő próba előtt, meghallgatom magukat, aztán meglátjuk, rendben?

Felírja egy cetlire, mikorra jöjjenek, a dátumot és a pontos időt is. Soňa kissé kimért, de csak kissé. A két jelentkező – mint kiderült, anya és lánya – rendkívül udvariasan köszön el.

– Mi van? Ismered őket? Nem kellene a kórusba?

– Hát nem látod, hogy cigányok?

– Látom – felelem bizonytalanul.

– Elmaradnak az emberek, ha cigányokat is felveszek, ismerem jól ezt a mentalitást.

A cigányokét vagy a falusiakét? kérdezném, de aztán mégse. Soňa még egyezkedik valakivel, ott állok mellette, nem tudom, megvárjam-e, vagy menjek. Mindkét megoldás sutának tűnik. Nézek jobbra, meg balra, van-e még valaki, aki Soňával akar beszélni. A pap jön ki a templomból, átöltözve. A ministránsok már a dombon nyargalnak felfelé, a sekrestyésnő ránk mosolyog. A pap Soňához lép, kezét ráz vele, hálálkodik. Aztán odafordul hozzám:

– A lánya?

– Nem, dehogya, régi ismerősöm Soňa, a tanítványa voltam, vagyis nem voltam, csak diákkoromból ismerem – makogok összevissza.

– Nem láttam még nálunk.

– Vasárnap bemegyek néha a városba, és akkor templomba is ott, de néhány napja jártam a parókian Soňával. . .

– Ó, persze. . ., bocsásson meg. – Kissé elpirul. – Nem számonkérésnek szántam, isten ments! – folytatja. – Ezek a kisgyerekek is, akik elsőáldozók lesznek. . . van köztük, aki a nagyanyját jön látogatni, nekem meg be kell írnom a kiskönyvükbe a misét, hogy elhiggye otthon a papjuk. A kolléga úr valószínűleg bizalmatlan. Na de mit csináljak. Most is emiatt maradtam velük bent.

– Épp az előbb volt itt egy roma asszony a lányával, hogy szeretnének ők is énekelni. . . – kezdem bizonytalanul.

– Aha, szóval eljöttek. Na jó. . . Engem kérdeztek, hogy jöhetnek-e. Nem mondhattam nekik, hogy ne – pillant bocsánatkérően Soňára. – Nagyon igyekeznek beilleszkedni. A kislány eljár hittanra, az iskolában is jól tanul. . . Úgy költöztek ide, de a gyerek apja meghalt, beteg volt. Nagyon magányosak, hiába vannak itt páran a falu végén az övéikből, néhány ház csupán, egy kis telep, de rendes emberek, dolgoznak, nevelgetik szépen a gyermekeiket.

Soňa csak áll mellettem, nem szól.

– Hát isten velük, és köszönöm – búcsúzik végül a pap, majd elindul a paplak irányába.

Nézek utána, görnyedten ballag felfelé az utcán. Nem kellett volna meghívnom ebédre? Ki tudja, hol kosztol.

– Megyünk? – kérdezi Soňa.

– Mehetünk, ha nincs itt már dolgod – felelem.

Egy darabig némán baktatunk.

– Most azt hiszed, rasszista vagyok?

Nem válaszolok.

– Tudod, az a gond, hogy. . . Ők nem is tudják. . .

– Kik? Mit nem tudnak?

– Nem akarok elkészeríteni, de az az igazság, hogy amit ez az etnikum magával hordoz – de hisz' tudod, mit. És ha jobban megnézed – ha normálisan lennének szocializálva, akkor biztos vártak volna egy kicsit, rájöttek volna, hogy nincs értelme most rögtön próbálkozni. Tudom, hogy ez rémesen hangzik. De én itt most nem szociális munkás vagyok. Az énekkart akarom vezetni. Arra nincs időm, hogy ilyen problémákkal is foglalkozzam.

– A papot kérdezték először.

– A pap egy alibista.

– Mert mit mondhatott volna?

– És én mit mondjak?

Nem szólok semmit. Nem tudom, hogy az anyára és a lányára, vagy a szépreményű énekesre gondol. Nem tudhatom, igaz-e, hogy a falubéliek elmaradnak a próbákról, ha felveszi a cigányasszonyt meg a lányát.

– De mégis, mit mondasz nekik?

– Kinek?

– A nőnek meg a lánynak.

– Talán el se jönnek. Ezek az emberek általában nem túl megbízhatók. Felkelkesednek, aztán hagynak a francba mindent. Ez lenne a legjobb megoldás.

Az ebédnél mindketten nagyon igyekeztünk, hogy ne kerüljenek szóba a délelőtti történetek. Beszélgettünk mindenféléőről, főleg a kertemről, meg hogy mit tervez Soňa a szülői házzal. Editet nem mertem megemlíteni. Ebéd után kávéztunk, de Soňa fáradt volt, megágyaztam hát neki a rekamién, és kimentem a kertbe. Megnéztem a diófát. Szép terebélyes, úgy tűnik, lesz elég dió. Meg szilva is. Néztem egy darabig a ház mögött húzódó szántóföldeket. Ha kedvezők a látási viszonyok, egészen hátul kékes dombok körvonala rajzolódik ki. Jobbra egy hegy van, nem túl magas, elmegyek majd oda valamikor túrázni.

Csak álltam, nem gondoltam semmire. Megnyugtató volt a szántók látványa. A tengerre emlékeztetett. Kisvártatva megjelent Soňa, hogy siet, el kell érnie a buszt. Átvittem hát a szomszéd faluba.

– Szombaton leszek megint, de rábeszélem a lányomat, hogy jöjjön velem, és akkor alszunk majd nálunk a sufniiban, nem jövünk a nyakadra – mondta búcsúzásnál.

– Úgyse nagyon leszek itthon, be kell mennem a hétvégén a városba. A férjemhez a temetőbe, és a lányoméék lakásába is beugrom.

– Ó, hogyne, értem. Hívlak majd.

– Persze, feltétlenül jelentkezze! – felelem mosolyogva, s minden erőmből igyekszem a mosolyt az arcomon tartani pontosan addig, míg a busz elkanyarodik a főváros irányába.

Azt terveztem, hogy sétálunk egyet Soňával a templom melletti parkban. Szelídesztenye is van ott állítólag. Leszedni persze korai lenne, de mégis. Voltak terveim Soňával, és neki is velem. Ez már csak így van. Miért nem mentem már el a parkba réges-rég egyedül? Kell talán ehhez valaki? Igen. Megszoktam, hogy párban járok mindenhova. Hiányzik a férjem, még ha próbálom is magamnak bebeszélni, hogy megbarátkoztam a magánnyal. Vele rég elmentem volna már túrázni a hegyre, sétálni a szántóra, meg a kastélyhoz. Talán lenne egy kutyánk is. Megtiltom magamnak az efféle gondolatokat. Még utóbb sajnálni kezdeném magam, és az végleg betenem.

Bemegyek, felhívom a lányomat. Minden rendben. Ott is, itt is. Hat hét múlva jönnek haza. Aztán itt töltik nálam a hétvégét. Adja át a férjének, hogy üdvözlöm. Jól vagyok, hogyne. Megvan mindenem. Szokogatom, igen, már majdnem megszoktam. A többit majd élőszóban. A beszélgetés után elszomrododom. Mi értelme van ennek az egésznek? Mit keresek itt tulajdonképpen? A fiamat nem hívom fel. Talán majd később.

Felöltözöm, kimegyek a mezőre. Egy ösvényen lépdelek, nyilván erre rövidítik az utat a helyiek. Egyelőre nem tudom, merre tart az ösvény, csak hagyom, hogy vezessen. A gabona zöld még, de már elég magas. A szántó föld közepén egy kis magaslaton fa áll. Egy öreg almafa. Leülök alá egy kicsit. Aztán felmászom a dombocskára legmagasabb pontjára, és a házat nézem. Semmi extra. Közönséges falusi ház. Nem különösebben tetszetős. Ott vagyok otthon. Talán.

Délután leülök az ablak mellé, s hogy ne kelljen Soňára gondolnom, a naplót bogarászom. Azon gondolkodom, mit tennék a helyében én. És mit kellene tennem a saját helyemben? Kicsit irigylem, hogy így össze tud szervezni egy csomó ismeretlen embert a faluból. Kitölti az öregségében ásító magányt. Segít neki talpon maradni. Talpon kell maradnia, mert ha leesne, lassú, keserves lenne a pusztulása. Halálra gyötörné magát azzal, ami történt, s amit nem lehet meg nem történné tenni. Amíg csak bírja, énekkarokat kell szerveznie, itt vagy másutt, gyerekekből, öregekből, tanítónókból, bárkiből. Az a legjobb, ha eljutnak valami versenyre, környezetváltozás, adrenalin, a győzelem öröme vagy a kudarc keserősége, a dilettáns zsűri szidalmazása, minden jobb a magánnyal, ahová oly igazságtalanul szívárognak be halott szereteteink életei, amelyeket ők már rég leéltek, csak mi nem törődünk még bele, hogy nem élnek már tovább.

Ha élne a fia, talán elvált volna, másodszor is megnősült volna már, menne tovább az élet. De nem él, hanem Soňa vállán nyugszik leélt élete terhe, neki pedig meg kell tanulnia, hogy ne gondoljon erre a teherre – legalább napközben ne.

És mit csináljak én? Örüljek a majdani unokáknak, ne magamra gondoljak, dolgozassak a kertben, kapcsolódjak be a falu életébe, járjak be a városba, találkozzak ezzel-azzal... osztom magamnak a jó tanácsokat, amelyeket úgysem

fogadok meg soha. Magadnak ártasz csak, hallom a fejemben a hangot, de nem gondolkozom el rajta, hogy ezt most Soňa mondja, a lányom, vagy valaki más.

Kutakodom a naplójegyzetekben, aztán visszatérek Marika füzetéhez. Nem olvastam végig. Kiderül belőle, hogy mi történt a falhoz támasztott képen szereplő ismeretlen nővel? S ha igen, mi legyen? Lapozgatok, forgatom a papírokat, olvasgatom az újságkivágásokat, néhol nem látok semmi összefüggést. Akad köztük magyar, meg német újságból való is. A lapszéleken olvashatatlan megjegyzések, másutt pedig könyvcímek. Feltehetően azoké a könyveké, amelyeket Edit olvasott, vagy be akart szerezni.

Átnéztem, végignyálaztam mindent, ami szlovákul volt, elolvastam. Marika jegyzetfüzetének vagy naplójának utolsó lapjai közül egy régi képeslap kerül elő. A képen kéttornyú, nagy épület, a lap alján pedig ez áll: Debrecen. A bélyegzőn a dátum kissé elmosódott, de az év kivehető – 1945.

Marika Hmúšťavová kisasszonynak

Kamenné

26-os sz. ház

Kedves Marika, szívélyes üdvözetem küldöm Debrecinből. Remélem, Anyuka rendben van, rég nem kaptam hírt felőletek. Úton vagyok hazafelé. Talán hamarabb odaérek, mint ez a lap. Várjatok rám, jövök!

Bolhányi, ám takaros betűkkel folytatódik a szöveg:

Ui.: Még egy rettenetes hír: útközben találkoztam Francekkal, aki azt mondja, látta, hogy lőtték agyon itt a közeli táborban a németek a Zöllner urat meg a Zöllnernét, akiknél szolgált. Hogy volt itt egy tábor, és ott dolgoztatták őket. Francek is ott volt velük, de mikor ideért a front, sikerült valahogy megszöknie. Az erdőből látta, hogy vezették őket a begyoldal felé, ballotta a lövéseket, és aztán a németek nélkülük jöttek vissza. Francek elfutott, félt, hogy rátalálnak és agyonlövik.

Felálltam az asztaltól, a konyhapulthoz mentem. A macska nem jött még vissza, de csak nem áll rögtön odébb, ha nem talál ott? Feltétlenül fel kell most állnom, és csinálnom kell valamit. Csak hogy a kezemet elfoglaljam, nekilátam hagymát vágni, vacsorát készíteni. Szóval Zöllner Edit, akit a háború legvégén agyonlőttek.

(regényrészlet)

MÉSZÁROS TÜNDE FORDÍTÁSA

